

Kozma G. (2023): Az alföldi városok helyiadó-kivetési gyakorlata 1997 és 2023 között. CITY.HU Város-tudományi Szemle. 3(2), 155–175.

Az alföldi városok helyiadó-kivetési gyakorlata 1997 és 2023 között

Kozma Gábor¹

Absztrakt

Magyarországon a települések pénzügyi függetlenségének szinte egyedüli alapját a helyi adók jelentik: a helyi önkormányzatok – a jogszabályok keretei között – szabadon dönthetnek a bevezetésre kerülő helyi adók típusáról és mértékéről. Ennek szellemében a tanulmány célja, hogy egy konkrét települési kör, az alföldi városok esetében megvizsgálja az önkormányzatok helyiadó-kivetési gyakorlatát, és feltárja egyrészt az alföldi és a nem alföldi városok közötti különbségeket, másrészt az alföldi városok közötti eltéréseket. Az eredmények közül ki kell emelni az alföldi városoknak az ország többi városához képest több területen is megfigyelhető alacsonyabb mértékű helyi adóztatási tevékenységét, az alföldi városok körén belül a magasabb lakosságszámú és jelentősebb funkciókkal rendelkező települések intenzívebb adókiivetési gyakorlatát, valamint a térségben található mezővárosok hasonlóan aktív helyi adóztatását.

Kulcsszavak: alföldi városok, helyi adók, települések lakosság száma, várostípus

Abstract

In Hungary, local taxes are almost the only basis for the financial independence of municipalities: local governments are free to decide on the type and level of local taxes they levy, within the limits of the law. In this spirit, the aim of the study is to examine the local tax levying practices of local governments in a specific group of municipalities, namely the cities and towns of the Hungarian Great Plains. It identifies the differences between cities and towns of this region and other Hungarian urban settlements on the one hand, and the differences between cities and towns within the region on the other. The results highlight the lower level of local taxation in the cities

---

¹ egyetemi tanár, tanszékvezető, DE TTK Társadalomföldrajzi és Területfejlesztési Tanszék, email: kozma.gabor@science.unideb.hu

and towns of the Hungarian Great Plains compared to the rest of the country in several areas, the more intensive taxation practices of the municipalities with a larger population and more important functions as well as the similar characteristics (above average taxation) of the country towns with agricultural traditions in the region.

Keywords: cities in Great Plain, local taxes, local number of inhabitants, type of cities

Bevezetés

A helyi önkormányzatok gazdálkodási rendszerének Európában több típusát is el lehet különíteni (Bordás 2017, 2019; Plósz 2019; Swianiewicz 2014; Vígvári 2011), és a kategorizálás egyik fontos szempontjának tekinthető a saját bevételek súlya a helyhatóságok költségvetésében. Az angolszász modellben a saját bevételek súlya igen alacsony, míg ezzel szemben az állami támogatások aránya a teljes bevétel mintegy 60–65%-át jelenti. A kontinentális modell altípusait alkotó mediterrán, illetve rajnai (német) modell esetében a saját bevételek, illetve az állami támogatások súlya nagyjából hasonló. Igaz ugyanakkor az is, hogy a saját bevételek vonatkozásában az extrémebb értékek a mediterrán modell esetében inkább lefelé (Görögországban az állami támogatások az összbevétel 60%-át adják), míg a rajnai modell esetében felfelé (Ausztriában a saját bevételek az összbevétel 60%-át jelentik) térnek el. A kontinentális modell harmadik altípusát jelentő skandináv modell jellegzetessége, hogy a kormányzati támogatásoknak kisebb szerepe az előzőekhez képest, az összbevétel nagyobb részét teszik ki a saját bevételek. A kutatók Magyarországot alapvetően a kontinentális modell közép-kelet-európai altípusába sorolják be, ahol az összbevételben belül a központi támogatások jelentős szereppel rendelkeznek, és a saját bevételek súlya nem éri el azok mértékét.

A saját bevételeken belül mindegyik modellben a legfontosabb szerepet a helyi adók töltik be, amelyek fontos szerepet játszanak a helyi közszolgáltatások működtetésében, valamint a különböző beruházások finanszírozásában (Herrmann 2022; Trasberg, Raffer, Moisisio 2021). A helyi adók esetében alapvetően három adóalap merülhet fel: a helyben keletkezett (vállalati és személyi) jövedelem, a helyben előállított termékek és szolgáltatások, valamint az adott településen található ingatlanok. A három forrás jelentőségét vizsgálva az európai országoknak több típusa különíthető el (*1. táblázat*). Az első csoportba sorolhatók azon országok (pl. Dánia, Németország, Svédország), amelyek esetében a bevétel meghatározó része a helyben keletkezett (elsősorban személyi) jövedelmekre kivetett adókból származik. A második csoport esetében (pl. Belgium, Görögország, Szlovákia) az adótárgyat elsősorban az ingatlanok képezik,

míg a harmadik csoport (pl. Franciaország, Spanyolország) esetében többé-kevésbé kiegyensúlyozott bevételi szerkezet tapasztalható (egyik forrás értéke sem haladja meg az 50% -ot).

1. táblázat

A helyi adókból befolyó bevétel megoszlása az adóalap jellege szerint egyes európai országokban, 2021-ben (%)

<i>Ország</i>	<i>Jövedelem</i>	<i>Termékek és szolgáltatások</i>	<i>Ingtatlanok</i>	<i>Egyéb adóalap</i>
Ausztria	73,2	6,2	14,8	5,8
Belgium	31,9	7,7	60,2	0,1
Csehország	0,0	41,2	58,8	0,0
Dánia	89,3	0,0	10,7	0,0
Franciaország	6,0	47,5	40,8	5,6
Görögország	0,0	6,2	93,8	0,0
Hollandia	0,0	45,4	54,6	0,0
Lengyelország	65,8	3,8	29,3	1,1
Magyarország	0,0	80,8	19,2	0,0
Németország	81,0	8,1	10,8	0,2
Olaszország	19,8	30,6	22,5	27,1
Románia*	38,1	13,2	38,7	10,0
Spanyolország	18,7	37,7	43,5	0,1
Svédország	97,5	0,0	2,5	0,0
Szlovákia	0,0	36,3	63,8	0,0
Szlovénia	77,3	4,3	18,4	0,0

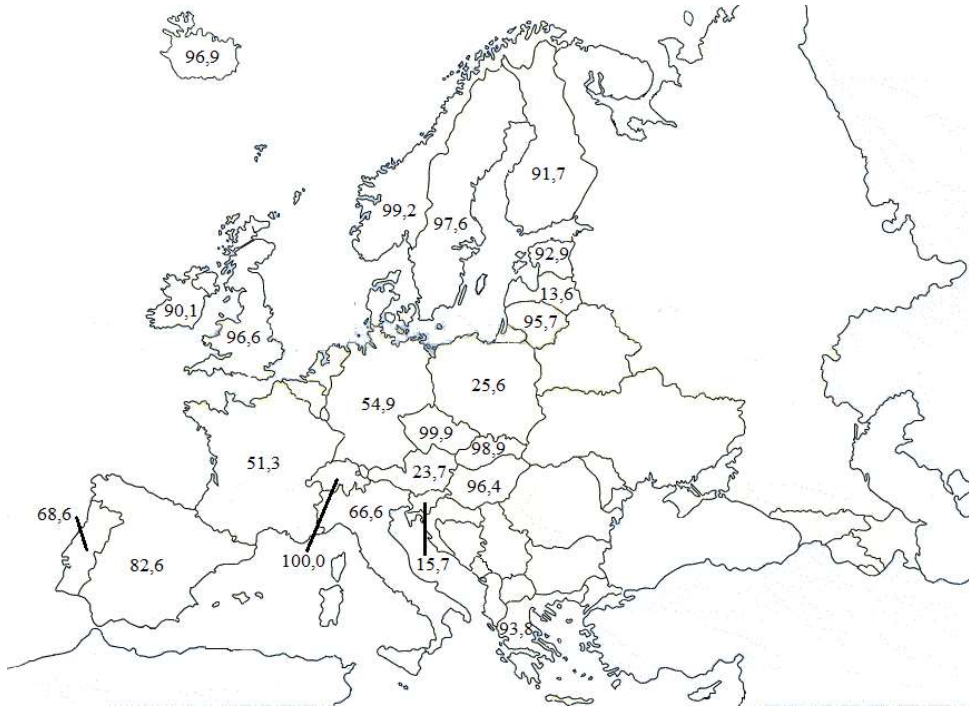
* 2020. évi érték.

Forrás: CEMR 2022 és www.stats.oecd.org alapján saját szerkesztés.

A helyi önkormányzatok egyes európai országokban igen jelentős, ugyanakkor térségenként eltérő (Ladner, Keuffer, Baldersheim 2016) autonómiával rendelkeznek a helyi adók tekintetében (1. ábra). Az OECD kutatásai alapján az államok jelentős részében a szabadság mértéke nagyobb, mint 90%, és ez alól csak 1–2 ország (pl. Ausztria, Franciaország, Lengyelország, Németország, Szlovénia) jelent kivételt (CEMR 2022). Magyarország is a komoly autonómiát felmutató országok közé tartozik. Ennek háttérében az áll, hogy a hazai helyi önkormányzatok szabadon dönthetnek két kérdésben: kivetik-e a helyi adók különböző típusait, illetve – a törvény által megszabott keretek között – milyen adómértéket alkalmaznak.

1. ábra

A helyi önkormányzatok autonómiája a helyi adók kivetésében egyes európai országokban, 2018-ban (az adómérték és az adómentesség meghatározása alapján, százalékban kifejezve)

Forrás: CEMR 2022, 48 alapján saját szerkesztés.

A fentiek szellemében a tanulmány célja, hogy egy jól meghatározott települési kör, a több tekintetben is sajátos fejlődési úttal jellemezhető alföldi városok (Beluszky 2001) esetében megvizsgálja a helyi önkormányzatok helyi adó kivetési tevékenységét. Az elemzések keretében elsősorban az alábbi kérdésekre keresem a választ:

- Milyen különbségek figyelhetők meg az alföldi és a nem alföldi városok között a kivetett helyi adók számát és az adómértéket illetően?
- Milyen tényezők befolyásolják az alföldi városok helyi adó kivetési gyakorlatát?
- Milyen sajátosságok tapasztalhatók az alföldi városok helyi adó kivetési gyakorlatában?

A helyi adó, mint a települések bevételi forrása Magyarországon

A rendszerváltás után kiépülő helyhatósági gazdálkodási rendszerrel kapcsolatban fontos elvárásként merült fel, hogy az önkormányzatok gazdálkodási ereje tükrözze a helyi jövedelmi viszonyokat (Pitti, Varga 1995). Ennek szellemében az 1990. évi LXIII. törvény a Magyar Köztársaság Alkotmányának módosításáról kimondta, hogy a helyi képviselőtestület a vonatkozó törvény által megszabott keretek között megállapíthatja a helyi adók fajtáját és mértékét (44/A. 1. paragrafus d) pont). Ezt követően a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXXV. törvény 82. paragrafusának 1/d pontja a saját bevételek között sorolta fel a törvényben rögzített módon a települési önkormányzatok által megállapított és kivetett helyi adókat.

A helyi adókra vonatkozó részletes jogi szabályozásra 1990 végén került sor, amikor az Országgyűlés elfogadta az 1990. évi C. törvényt (Steiner, Gyergyák 2020). A jogszabály a helyi adók hat típusát (épitményadó, telekadó, vállalkozók kommunális adója, magánszemélyek kommunális adója, idegenforgalmi adó, helyi iparüzési adó) különítette el: az önkormányzatok – a korábban említettek szellemében – szabadon dönthettek arról, melyeket alkalmazzák ezek közül. (Az iparüzési adó esetében az adóalap a vállalatok nettó árbevétele: ezzel magyarázható az *1. táblázatban* Magyarország magas értéke a „termékek és szolgáltatások” kategóriában.)

Az elmúlt több mint 30 évben a helyi adók típusai terén több jelentős változásra került sor. Egyrészt, 2011. január 1-i hatállyal megszűnt a vállalkozók kommunális adója és az idegenforgalmi adó építmény (üdülőépület) után fizetendő altípusa, másrészt, 2021. január 1-i hatállyal eltörölték a helyi iparüzési adó ideiglenes jellegű gazdasági tevékenység után fizetendő altípusát. Harmadrészt, 2018. január 1-jén bevezették az építményadó azon fajtáját, melyet a reklámhordozók után kellett fizetni, de 2021-ben már ezt sem lehetett alkalmazni.

A helyi adókkal kapcsolatos önkormányzati szuverenitás másik elemét jelentő adómérték-meghatározás terén is fontos jogszabályi változások mentek végbe. A legtöbb típus esetében az adó maximális mértéke (ennél a települések alacsonyabb értéket is kivethetnek) az adótétel módszerével – vagyis abszolút számmal – van meghatározva. Az ellenkező esetet – azaz százalékban megadott értéket – alapvetően az állandó jellegű gazdasági tevékenység után fizetendő helyi iparüzési adó jelenti: az építményadó és a tartózkodási idő után fizetendő idegenforgalmi adó esetében is van ugyan lehetőség adókulcs alkalmazására, ezt azonban igen kevés helyi önkormányzat használja. Az adótétel esetében az 1990-es években mindig konkrét összegben határozták meg a maximális értéket, a 2000-es évek elejétől kezdve ugyanakkor az infláció alakulása automatikusan módosítja azt (ld. részletesebben Kozma 2022).

A fentiekben vázolt szuverenitás tekintetében 2021 és 2022 folyamán – alapvetően a koronavírus-járvánnyal összefüggésben – bizonyos mértékig visszalépést lehetett megfigyelni. Az 535/2020. (XII.1.) Kormányrendelet ugyanis megtiltotta, hogy a helyi önkormányzatok 2021-ben új helyi adótípusokat vezessenek be, emeljék a létező adómértéket és megszüntessék a meglévő adókedvezményeket, valamint előírta, hogy a kis- és középvállalkozások esetében a helyi iparüzési adó maximális kulcsa 1% lehet (az intézkedések 2022-ben is érvényesek voltak).

A helyi adók fontosságát jól mutatja az e forrásból származó bevétel nagysága, illetve helyi önkormányzatok összes bevételében mérhető aránya (2. táblázat). Az abszolút értékek növekedése egyrészt a helyi adót bevezető helyi önkormányzatok számának (Kozma et al. 2022; Kusztosné Nyitrai 1999; Vígvári 2002), másrészt az alkalmazott adómértékeknek az emelkedésével magyarázható. A helyi adók összes bevételen belüli arányának emelkedésében ugyanakkor meg kell említeni azt is, hogy a helyi önkormányzatoktól történt feladatelvonás következtében a korábban e célokra kapott összegek is eltűntek a bevételek közül, és így az összes bevétel növekedése kisebb mértékű volt, sőt bizonyos években csökkent ez az összeg. A folyamatos emelkedést két oldalról is megtörte a koronavírus-járvány. 2019 után a helyi adók abszolút és relatív értékei is csökkentek. Egyrészt, a gazdaság és a turizmus visszaesése csökkentette a helyi iparüzési adóból és az idegenforgalmi adóból befolyó bevételt. Másrészt, a korábban bemutatott kormányzati beavatkozások miatt, a helyi önkormányzatok nem tehettek lépéseket új helyi adótípusok bevezetése, illetve az adómértékek emelése érdekében.

2. táblázat

A helyi adók, mint önkormányzati bevételek legfontosabb pénzügyi jellemzői
Magyarországon, 1994 és 2021 között

	<i>Helyi adóbevétel összege (aktuális áron, milliárd forint)</i>	<i>Helyi adóbevétel aránya (összes bevételen belül, százalék)</i>
1994	34,0	5,0
1997	111,2	9,5
2000	221,8	13,4
2005	397,9	13,8
2010	542,6	17,1
2015	739,4	26,0
2017	814,3	27,0
2019	970,8	31,5
2020	878,5	29,7
2021	942,9	28,5

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis és teir.hu alapján saját szerkesztés.

A fentiek szellemében nem meglepő, hogy az elmúlt időszakban jelentős számú tanulmány foglalkozott a helyi adók témakörével. Ezek ugyanakkor döntő mértékben az ebből a forrásból származó bevételek területi sajátosságaira koncentráltak (Ambrus, Gróf 2021; Bujdosó, Dávid, Játékos 2007; Horváth, Péteri, Vécsei 2014; Kovács 2020; Kozma 2002; Kozma 2008; M. Barna, Papp 2017; Pénzes, Demeter 2021; Péteri 2015), és csak kevés figyelmet fordítottak a helyi önkormányzatok adóztatási gyakorlatának elemzésére (pl. Kozma et al. 2022).

Adatok és módszertan

A tanulmány megírása során alapvetően négy nagyobb információforrásra támaszkodtam. Az 1997. évi adatok forrása a pénzügyi kormányzat ADÓ című lapjának 1997. 8–9. (júliusi) száma volt, amely településenként tartalmazta a helyi önkormányzatok által kivetett adókat. Igen pozitív ténynek tekinthető, hogy a 2010-es évek közepétől a Magyar Államkincstár honlapján (allamkincstar.gov.hu) is elérhetők az adatok: ezek jelentették a 2020-ra, 2022-re és 2023-ra vonatkozó elemzések alapját. Az egyes települések lakosságszámánál az állandó népességet vettem figyelembe és a Központi Statisztikai Hivatal Tájékoztatói adatbázisát használtam. Az alföldi városok tipizálása során egyrészt Magyarország Nemzeti Atlaszának megfelelő fejezetére (Kovács et al. 2021) támaszkodtam, másrészt a külön is vizsgált mező- és agrárvárosi hagyományokkal rendelkező települések körét („mezővárosi múltú középvárosok”, „központi szerepkörű kisvárosok mezővárosi múlttal”, „csekély városi funkcióval rendelkező egykori agrárvárosok”) Beluszky Pál (2018) munkásságára építkezve határoztam meg.

Az elemzések során egyrészt az alföldi és a nem alföldi vármegyék városainak helyzetét hasonlítottam össze („Alföld” alatt az észak-alföldi és dél-alföldi tervezési-statisztikai régiókat értettem), másrészt két szempont (városok lakosságszáma és típusai) alapján törekedtem az Alföldön belüli különbségek kimutatására. Annak érdekében, hogy mindig azonos számú város helyzetét elemezzem, egységes kiindulópontnak a 2023. évi városállományt tekintettem.

Az alkalmazott adómértékek összehasonlíthatósága érdekében az adóterhelés négy kategóriáját alakítottam ki: maximális (vagy ahhoz nagyon közeli) érték, a maximális érték 67–99%-a, a maximális érték 33–66%-a, illetve a maximális érték 1–32%-a. Ezután a súlyozás módszerét alkalmaztam (maximális érték: 5-ös súly, maximális érték 67–99%-a: 4-es súly, maximális érték 33–66%-a: 3-as súly, maximális érték 1–32%-a: 2-es súly), végül pedig az átlagszámítás módszerével egyetlen számmal tudtam kimutatni az adóterhelés nagyságát.

1997 és 2020 közötti változások

Mint korábban már utaltam rá, a helyi adók 1990. évi bevezetése óta folyamatosan nőtt Magyarországon a helyi adók valamelyik típusát bevezető helyhatóságok száma: napjainkban (2023-ban) mindössze 18 olyan település van Magyarországon, ahol nem kell helyi adót fizetni. Ennek szellemében nem meglepő, hogy az alföldi vármegyék városaiban – hasonlóan a többi magyarországi városhoz – már 1997-ben is igen magas, a teljes hazai települési körre vonatkozó 80,1%-os átlagot meghaladó volt ez az arány, és a 2020-as évek elején már nem volt olyan város, amely legalább egy helyi adótípust ne alkalmazott volna (3. táblázat).

3. táblázat

A helyi adókat bevezető helyi önkormányzatok arányának változása
1997 és 2023 között, az alföldi és a nem alföldi vármegyék városaiban (%)

	1997	2020	2022	2023
Alföldi vármegyék	95,2	100,0	100,0	100,0
Nem alföldi vármegyék	96,8	100,0	100,0	100,0

Forrás: Szerző nélkül 1997 és hakka.allamkincstar.gov.hu alapján saját szerkesztés.

A fentiek következtében a helyi adók elterjedtségének elemzése során azt érdemes vizsgálni, hogy hány helyi adótípust vet ki egy helyi önkormányzat (4. táblázat). Az adatokat elemezve, 1997 és 2020 között igen jelentős változást lehet megfigyelni: nagymértékben csökkent az egy vagy két adótípust, és csaknem duplájára nőtt a három adótípust bevezető helyhatóságok aránya, de kisebb mértékű emelkedést tapasztalhatunk a négy vagy öt adótípust alkalmazó helyhatóságok esetében is. Mindezek városai ugyanakkor kisebb mértékben éltek a helyi adók kivetésének következtében magasabb lett az egy helyhatóságra jutó adótípusok átlagos száma is. Az alföldi vármegyék lehetőségével, mint a nem alföldi vármegyék városai: az utóbbi településcsoport esetében ráadásul nemcsak az egy helyi önkormányzatra jutó helyi adótípusok száma volt nagyobb, de az 1997 és 2020 közötti emelkedés mértéke is.

4. táblázat

A helyi önkormányzatok megoszlása a bevezetett helyi adók száma alapján 1997-ben és 2020-ban, az alföldi és a nem alföldi vármegyék városaiban (%)

	<i>Alföldi vármegyék</i>	<i>Nem alföldi vármegyék</i>	
1997	1	15,8	15,9
	2	40,0	28,0
	3	21,7	29,9
	4	16,7	17,8
	5 vagy több	5,8	8,4
	átlag*	2,57	2,75
2020	1	7,1	3,6
	2	24,6	16,7
	3	40,5	35,7
	4	19,8	28,1
	5	7,9	15,8
	átlag	2,96	3,36

* Az egy önkormányzat által átlagosan kivetett helyi adótípusok száma.

Forrás: Szerző nélkül 1997 és hakka.allamkincstar.gov.hu alapján saját szerkesztés.

Az egyes adótípusok elterjedtségében 1997 és 2020 között jelentős emelkedés ment végbe: a kivételt az egyébként is magas értékről induló állandó jellegű gazdasági tevékenység után fizetendő helyi iparüzési adó és a telekadó képezte (5. táblázat). Ez arra utal, hogy a helyi önkormányzatok diverzifikáltabb adórendszer kialakítására törekedtek. Leggyakrabban a gazdasági élet szereplőit terhelő helyi iparüzési adó két fajtáját alkalmazták, míg a harmadik helyet a könnyen kivethető magánszemélyek kommunális adója foglalta el (utóbbi esetben az adótárgy száma az adóalap, nem kell például az ingatlan alapterületét figyelembe venni).

Az alföldi és a nem alföldi vármegyék városainak adóztatási aktivitását összehasonlítva, a 2. táblázat tükrében nem meglepő, hogy a legtöbb helyi adótípust 2020-ban magasabb arányban alkalmazták a nem alföldi, mint az alföldi vármegyék városai (5. táblázat). Egyedüli jelentősebb kivételnek az ország szinte összes városában bevezetett helyi iparüzési adó, valamint a magánszemélyek kommunális adója tekinthető: ez utóbbi tény azzal magyarázható, hogy a rosszabb anyagi helyzet miatt szegényesebb humán infrastruktúrával rendelkező helyi önkormányzatok az ingatlanok adóztatásának eme egyszerűbb formáját választották.

5. táblázat

Az egyes helyi adótípusokat bevezető helyi önkormányzatok aránya
1997-ben és 2020-ban, az alföldi és a nem alföldi vármegyék városaiban (%)

	<i>Alföldi vármegyék</i>		<i>Nem alföldi vármegyék</i>
	<i>1997</i>	<i>2020</i>	<i>2020</i>
A	81,7	100,0	100,0
B	26,2	99,2	98,6
C	4,0	24,6	50,2
D	28,6	47,6	68,3
E	-	28,6	33,9
F	14,3	15,1	40,3
G	55,6	68,3	60,6
H	41,3	-	-
I	18,3	61,9	65,2
J	8,7	-	-

A: állandó jellegű gazdasági tevékenység után fizetendő helyi iparüzési adó; B: ideiglenes jellegű gazdasági tevékenység után fizetendő helyi iparüzési adó; C: lakások után fizetendő építményadó; D: nem lakás céljára szolgáló helyiségek után fizetendő építményadó; E: reklámhordozók után fizetendő építményadó; F: telekadó; G: magánszemélyek kommunális adója; H: vállalkozók kommunális adója; I: tartózkodási idő után fizetendő idegenforgalmi adó; J: épület után fizetendő idegenforgalmi adó.

Forrás: Szerző nélkül 1997 és hakka.allamkincstar.gov.hu alapján saját szerkesztés.

A helyhatóságok által alkalmazott adómértékek bizonyos tekintetben hasonlóságot mutatnak az előző táblázat értékeivel (6. táblázat). Egyrészt, 1997 és 2020 között minden helyi adótípusnál emelkedett az adó mértéke, amely mögött a helyhatóságok egyre súlyosabb pénzügyi helyzete áll. Másrészt, a legnagyobb adóterheket a gazdasági élet szereplőit és a nem a helyi lakosságot sújtó adók (helyi iparüzési adó két altípusa, vállalkozók kommunális adója, reklámhordozók által fizetendő építményadó, tartózkodási idő után fizetendő idegenforgalmi adó) esetében lehetett megállapítani. Utóbbi arra utal, hogy a települések vezetői igyekeznek a helyi társadalmat kímélni. Harmadrészt, az is megállapítható, hogy az alföldi városok helyhatóságai kisebb mértékben terhelték az adóalanyokat, mint a nem alföldi városok vezetői: e tendenciák mögött – véleményem szerint – az alföldi városokban élők sok tekintetben rosszabb pénzügyi helyzete (gazdasági élet szereplői kisebb bevétellel, lakosság alacsonyabb jövedelemmel) áll.

6. táblázat

Az egyes helyi adótípusok adómértékét tükröző mutató értéke
1997-ben és 2020-ban, az alföldi és a nem alföldi vármegyei városaiban

	<i>Alföldi vármegyei városai</i>		<i>Nem alföldi vármegyei városai</i>
	<i>1997</i>	<i>2020</i>	<i>2020</i>
A	3,90	4,75	4,83
B	2,24	4,28	4,45
C	2,00	2,48	2,68
D	2,31	2,65	2,91
E	-	3,89	4,47
F	2,17	2,53	2,78
G	2,16	2,44	2,78
H	4,48	-	-
I	2,91	3,28	3,48
J	2,18	-	-

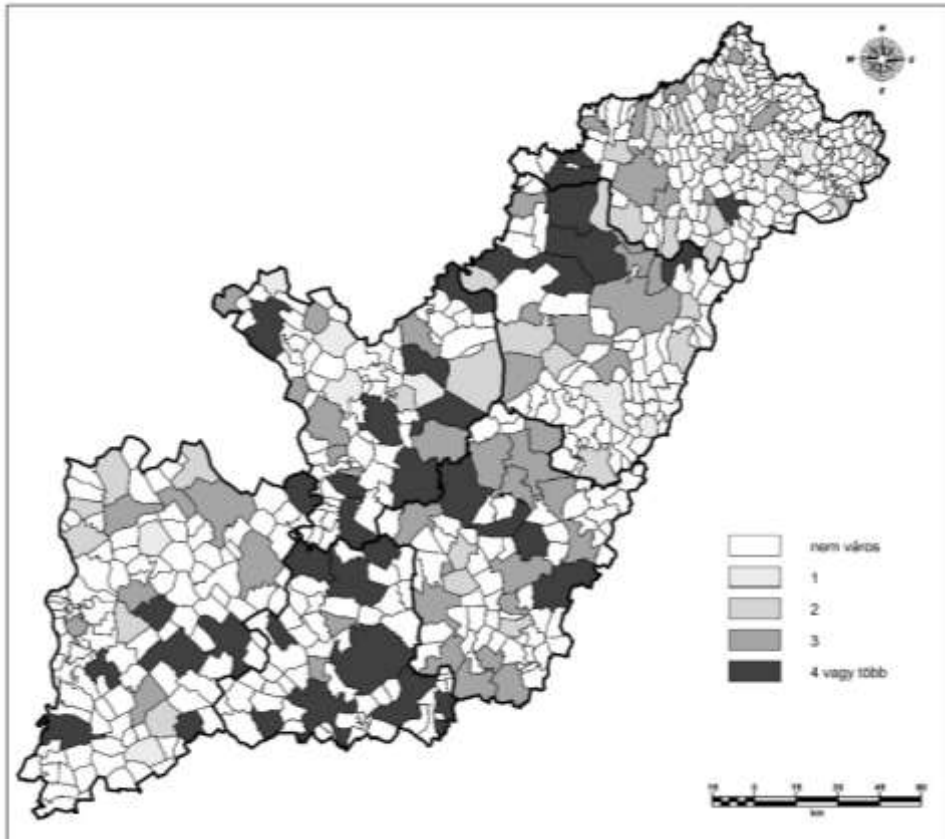
A: állandó jellegű gazdasági tevékenység után fizetendő helyi iparüzési adó; B: ideiglenes jellegű gazdasági tevékenység után fizetendő helyi iparüzési adó; C: lakások után fizetendő építményadó; D: nem lakás céljára szolgáló helyiségek után fizetendő építményadó; E: reklámhordozók után fizetendő építményadó; F: telekadó; G: magánszemélyek kommunális adója; H: vállalkozók kommunális adója; I: tartózkodási idő után fizetendő idegenforgalmi adó; J: épület után fizetendő idegenforgalmi adó.

Forrás: Szerző nélkül 1997 és hakka.allamkincstar.gov.hu alapján saját szerkesztés.

Az egyes települési önkormányzatok által 2020-ban kivetett helyi adótípusok számát az alföldi városokban vizsgálva egyértelmű kép nem rajzolódik ki, de feltűnő a Csongrád-Csanád megyei és a Hajdú-Bihar megye északi részén elhelyezkedő települések kiemelkedő aktivitása (2. ábra). Az adatok részletesebb elemzése alapján alapvetően két tényező hatása mutatható ki.

2. ábra

Az alföldi városokban kivetett helyi adótípusok száma, 2020-ban (db)

Forrás: hakka.allamkincstar.gov.hu alapján saját szerkesztés.

A helyi adók elterjedtségét befolyásoló tényezők között egyrészt a települések nagyságát kell megemlíteni: a lakosságszám növekedésével csökkent az 1 vagy 2 adótípust, és nőtt a 3 vagy 4 adótípust alkalmazó helyi önkormányzatok száma, tehát emelkedett az egy önkormányzatra jutó helyi adótípusok száma is (7. táblázat). A táblázat arra is rávilágít, hogy az utóbbi mutató a nem alföldi városok esetében minden településkategória esetében nagyobb, mint az Alföldön, tehát a korábban több alkalommal is levont következtetés (nem alföldi városok intenzívebb adókivetési gyakorlata) mögött nem az alföldi városok alacsonyabb lakosságszáma áll.

7. táblázat

A különböző lakosságszámú helyi önkormányzatok megoszlása a bevezetett helyi adók száma alapján 2020-ban, az alföldi és a nem alföldi vármegyék városaiban (%)

Lakosságszám (fő)	A				B	C
	1	2	3	4 vagy több		
– 5.000	12,1	42,4	33,3	12,2	2,48	3,24
5.001 – 7.500	6,5	29,0	48,4	16,1	2,77	3,12
7.501 – 10.000	10,5	21,1	52,6	15,8	2,84	3,28
10.001 – 25.000	3,6	14,3	28,6	53,5	3,39	3,42
25.001 –	0,0	0,0	46,7	53,3	3,73	3,81

A: helyi adót alkalmazó helyhatóságok megoszlása a bevezetett helyi adótípusok száma alapján az alföldi vármegyék városaiban (%); B: bevezetett helyi adótípusok egy helyi önkormányzatra eső átlaga az alföldi vármegyék városaiban; C: bevezetett helyi adótípusok egy helyi önkormányzatra eső átlaga a nem alföldi vármegyék városaiban.

Forrás: KSH Tájékoztatói adatbázis és hakka.allamkincstar.gov.hu alapján saját szerkesztés.

A lakosságszám befolyásoló hatása szinte minden helyi adótípus esetében jól megfigyelhető (8–9. táblázat). A legalacsonyabb arányszámok és adómértékek a legkisebb településekre jellemzőek, míg a 25.000 főnél népesebb városok szinte minden esetben a legmagasabb értékekkel rendelkeztek. A kivételek közé sorolható a helyi iparüzési adó, melyet – mint korábban utaltam rá – szinte valamennyi alföldi város alkalmazott. Másrészt, a magánszemélyek kommunális adójának elterjedtségét kell megemlíteni (településnagyság emelkedésével csökkenő gyakoriság), ami azzal magyarázható, hogy a kisebb települések gyakrabban választották az ingatlanok megadóztatásának eme egyszerűbb változatát. A harmadik karakteres kivétel a 7.501 és 10.000 fő közötti lélekszámú városkategória, amely több tekintetben is rosszabb mutatókkal rendelkezik a kisebb településeknél.

8. táblázat

Az egyes helyi adótípusokat bevezető helyi önkormányzatok aránya 2020-ban, az alföldi vármegyék különböző nagyságú városaiban (%)

Lakosságszám (fő)	A	B	C	D	E	F	G	H
– 5.000	100,0	100,0	9,1	24,2	6,1	6,1	78,8	39,4
5.001 – 7.500	100,0	96,8	29,0	41,9	22,6	6,5	77,4	45,2
7.501 – 10.000	100,0	100,0	10,5	31,6	21,1	21,1	63,2	68,4
10.001 – 25.000	100,0	100,0	39,3	67,9	42,9	21,4	64,3	82,1
25.001 –	100,0	100,0	40,0	93,3	73,3	33,3	40,0	100,0

A: állandó jellegű gazdasági tevékenység után fizetendő helyi iparüzési adó; B: ideiglenes jellegű gazdasági tevékenység után fizetendő helyi iparüzési adó; C: lakások után fizetendő építményadó; D: nem lakás céljára szolgáló helyiségek után fizetendő építményadó; E: reklámhordozók után fizetendő építményadó; F: telekadó; G: magánszemélyek kommunális adója; H: tartózkodási idő után fizetendő idegenforgalmi adó.

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis és hakka.allamkincstar.gov.hu alapján saját szerkesztés.

9. táblázat

Az egyes helyi adótípusok mértékét tükröző mutató értéke 2020-ban, az alföldi vármegyék különböző nagyságú városaiban

Lakosságszám (fő)	A	B	C	D	E	F	G	H
– 5.000	4,73	4,15	3,00	2,38	3,00	2,00	2,23	3,00
5.001 – 7.500	4,61	4,30	2,33	2,54	3,43	3,00	2,33	3,00
7.501 – 10.000	4,84	4,16	2,50	2,33	3,50	2,25	2,58	2,92
10.001 – 25.000	4,86	4,39	2,45	2,68	3,42	2,33	2,72	3,61
25.001 –	4,80	4,47	3,50	3,00	5,00	3,00	2,67	3,60

A: állandó jellegű gazdasági tevékenység után fizetendő helyi iparüzési adó; B: ideiglenes jellegű gazdasági tevékenység után fizetendő helyi iparüzési adó; C: lakások után fizetendő építményadó; D: nem lakás céljára szolgáló helyiségek után fizetendő építményadó; E: reklámhordozók után fizetendő építményadó; F: telekadó; G: magánszemélyek kommunális adója; H: tartózkodási idő után fizetendő idegenforgalmi adó.

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis és hakka.allamkincstar.gov.hu alapján saját szerkesztés.

A helyi adók alkalmazását az alföldi városok típusai szerint vizsgálva a magasabb rangú települések „főlénye” figyelhető meg (10. táblázat). A bizonyos szintű központi feladatokat ellátó városok helyhatóságai átlagban mintegy 3,5 helyi adótípust vetnek ki

(közülük magasabb a regionális vagy középtájközpontok értéke), míg a címzetes városok esetében ez a szám sokkal alacsonyabb (az alig-városok helyzete átlagosnak tekinthető). Az egyes várostípusokra jellemző értékek bizonyos mértékig magyarázhatók az átlagos lakosságszámmal (regionális vagy középtájközpont: 91.554 fő, kistájközpont: 17.099 fő, alig-város: 8.487 fő, címzetes város vegyes funkcióval: 5.103 fő, címzetes város lakó vagy gazdasági funkcióval: 5.389 fő, egyéb városok: 6.449 fő). Kivételt jelentettek ugyanakkor a címzetes városok: a kutatók által vegyes funkciójúnak elnevezett kategória esetében valószínűleg a települések komplexebb jellege állt a lakó vagy gazdasági funkciójú városokkal szemben tapasztalható magasabb érték mögött.

10. táblázat

A különböző várostípusokba tartozó helyi önkormányzatok megoszlása a bevezetett helyi adók száma alapján 2020-ban, az alföldi vármegye városiban (%)

Várostípus	A				B
	1	2	3	4 vagy több	
Regionális vagy középtájközpont	0,0	0,0	55,6	44,4	3,56
Kistájközpont	6,7	6,7	36,6	50,0	3,47
Alig-város	3,8	18,5	40,7	37,0	3,15
Címzetes város vegyes funkcióval	10,0	40,0	35,0	15,0	2,60
Címzetes város lakó vagy gazdasági funkcióval	16,7	50,0	33,3	0,0	2,17
Egyéb városok (lakóváros, agglomerációs város)	0,0	25,0	75,0	0,0	2,75

A: helyi adót alkalmazó helyhatóságok megoszlása a bevezetett helyi adók száma alapján (%);
B: bevezetett helyi adótípusok egy helyi önkormányzatra eső átlaga.

Forrás: Kovács et al. 2021 és hakka.allamkincstar.gov.hu alapján saját szerkesztés.

A helyi adók egyes típusainak különböző karakterű városokban történő megjelenését tekintve alapvetően az előző bekezdésekkel összhangban álló folyamatok voltak megfigyelhetők. A bizonyos központi funkciókat betöltő városok szinte minden helyi adótípust magasabb arányban vetnek ki, mint a címzetes városok. Ehhez a trendhez – a már korábban ismertetett okok miatt – csak a helyi iparüzési adó két altípusa és a magánszemélyek kommunális adója nem igazodott. Emellett, a központi funkciókat betöltő városok helyhatóságai általában magasabb adómértékeket is alkalmaztak (11–12. táblázat).

11. táblázat

Az egyes helyi adótípusokat bevezető helyi önkormányzatok aránya 2020-ban,
az alföldi vármegyék különböző típusú városaiban (%)

<i>Várostípus</i>	<i>A</i>	<i>B</i>	<i>C</i>	<i>D</i>	<i>E</i>	<i>F</i>	<i>G</i>	<i>H</i>
Regionális vagy középtájközpont	100,0	100,0	44,4	88,9	77,8	33,3	22,2	100,0
Kistájközpont	100,0	100,0	40,0	76,7	46,7	23,3	56,7	100,0
Alig-város	100,0	96,3	25,9	40,7	25,9	18,5	74,1	70,4
Címzetes város vegyes funkcióval	100,0	100,0	12,5	32,5	10,0	10,0	77,5	40,0
Címzetes város lakó vagy gazdasági funkcióval	100,0	100,0	8,3	16,7	16,7	0,0	66,7	33,3
Egyéb városok (lakóváros, agglomerációs város)	100,0	100,0	25,0	37,5	25,0	0,0	100,0	37,5

A: állandó jellegű gazdasági tevékenység után fizetendő helyi iparüzési adó; B: ideiglenes jellegű gazdasági tevékenység után fizetendő helyi iparüzési adó; C: lakások után fizetendő építményadó; D: nem lakás céljára helyiségek után fizetendő építményadó; E: reklámhordozók után fizetendő építményadó; F: telekadó; G: magánszemélyek kommunális adója; H: tartózkodási idő után fizetendő idegenforgalmi adó.

Forrás: Kovács et al. 2021 és hakka.allamkincstar.gov.hu alapján saját szerkesztés.

12. táblázat

Az egyes helyi adótípusok mértékét tükröző mutató értéke 2020-ban,
az alföldi vármegyék különböző típusú városaiban

<i>Várostípus</i>	<i>A</i>	<i>B</i>	<i>C</i>	<i>D</i>	<i>E</i>	<i>F</i>	<i>G</i>	<i>H</i>
Regionális vagy középtájközpont	4,89	4,33	2,75	3,13	5,00	3,67	2,50	3,78
Kistájközpont	4,87	4,47	2,33	2,70	4,21	2,29	2,65	3,37
Alig-város	4,74	4,04	2,29	2,45	3,29	2,60	2,50	3,16
Címzetes város vegyes funkcióval	4,65	4,23	2,80	2,46	3,25	2,00	2,32	3,13
Címzetes város lakó vagy gazdasági funkcióval	4,83	4,25	-*	-	-	-	2,38	3,25
Egyéb városok (lakóváros, agglomerációs város)	4,63	4,63	-	2,00	-	-	2,38	2,67

* Az adott kategóriába nem tartozik város, vagy az elemszám háromnál alacsonyabb.

A: állandó jellegű gazdasági tevékenység után fizetendő helyi iparüzési adó; B: ideiglenes jellegű gazdasági tevékenység után fizetendő helyi iparüzési adó; C: lakások után fizetendő építményadó; D: nem lakás céljára helyiségek után fizetendő építményadó; E: reklámhordozók után fizetendő építményadó; F: telekadó; G: magánszemélyek kommunális adója; H: tartózkodási idő után fizetendő idegenforgalmi adó.

Forrás: Kovács et al. 2021 és hakka.allamkincstar.gov.hu alapján saját szerkesztés.

Az Alföld településhálózatának egyik fontos jellegzetessége a jelentős agrármúlttal rendelkező mezővárosok jelenléte, és ennek tükrében jogosan merül fel a kérdés, hogy rendelkeznek-e ezen települések sajátos vonásokkal a helyi adók vonatkozásában. Az adatok szerint az érintett települési kör esetében nagyobb helyi adó kivetési aktivitás figyelhető meg, mint a teljes alföldi városállomány esetében (13. táblázat). Ennek hátterében – véleményem szerint – a korábbi századokban (főleg a középkorban) megkapott városi kiváltságok (önrendelkezési törekvések) és az erre alapuló „önmagunkra támaszkodás” hagyománya állhat, aminek következtében az érintett városok helyhatóságai gyakrabban gondolhatják úgy, hogy nagyobb figyelmet kell fordítaniuk településük pénzügyi alapjainak saját forrásból történő megteremtésére.

13. táblázat

Az alföldi vármegyék mezőgazdasági- és agrárhagyományokkal rendelkező városainak helyiadó-kivetési gyakorlata 2020-ban (egy településre jutó helyi adótípusok száma)*

		Összes alföldi város	Mező- és agrár- városok
	5.001 – 7.500	2,77	3,14
Lakosságszám	7.501 – 10.000	2,84	2,90
szerinti megoszlás	10.001 – 25.000	3,39	3,87
	25.001 –	3,73	4,00
Várostartípus	Kistájközpont	3,47	3,86
szerinti megoszlás	Alig-város	3,15	3,27

* A többi kategóriában a mező- és agrárvárosok alacsony száma nem teszi lehetővé az elemzést.

Forrás: Beluszky 2018, KSH Tájékoztatói adatbázis és hakka.allamkincstar.gov.hu alapján saját szerkesztés.

2023-ban bekövetkezett változások

A helyi adóztatás elmúlt három évben megfigyelhető változásait elemezve megállapítható, hogy 2020 és 2022 között az alföldi vármegyék városaiban „visszaesés” következett be (14. táblázat). Egyes települések a lakosság és a gazdasági szereplők terheinek enyhítése érdekében megszüntettek bizonyos helyi adótípusokat, és ennek következtében csökkent az egy helyi önkormányzatra jutó kivetett helyi adótípusok száma (ez a folyamat bizonyos mértékig az ország többi városában is megfigyelhető volt). A jogszabályi korlátozások feloldása után ugyanakkor már mindkét térség városaiban tapasztalható új helyi adótípusok bevezetése.

14. táblázat

A helyi önkormányzatok megoszlása a bevezetett helyi adók száma alapján,
2022-ben és 2023-ban (%)

	<i>Alföldi vármegyék városai</i>			<i>Nem alföldi vármegyék városai</i>		
	2020	2022	2023	2020	2022	2023
1	7,1	7,1	7,1	3,6	3,6	3,2
2	24,6	26,2	23,8	16,7	16,7	14,9
3	40,5	41,3	42,1	35,7	37,6	35,3
4	19,9	17,5	17,5	28,1	26,7	31,2
5	7,9	7,9	9,5	15,9	15,4	15,4
átlag	2,96	2,93	2,98	3,36	3,36	3,41

Forrás: hakka.allamkincstar.gov.hu alapján saját szerkesztés.

A 15. táblázat ugyanakkor arra is rávilágít, hogy az új helyi adótípusok bevezetése mellett sokkal fontosabb szerepet játszott a már létező helyi adótípusok adómértékének emelése. Az abszolút számok tükrében e folyamatot leginkább a magánszemélyek kommunális adója, a nem lakás céljára szolgáló helyiségek után fizetendő építményadó, illetve a tartózkodási idő után fizetett idegenforgalmi adó esetében lehetett megfigyelni, míg arányok tekintetében a lakások után fizetendő építményadó emelhető ki: utóbbi esetben az adófajtat korábban is alkalmazó helyhatóságok 30%-a emelte az adómértéket.

15. táblázat

A helyi adók különböző típusait bevezető helyi önkormányzatok számában bekövetkezett változások 2022 és 2023 között, az alföldi vármegyék városaiban (db)

		<i>A</i>	<i>B</i>	<i>C</i>	<i>D</i>	<i>E</i>	<i>F</i>
2022-ben létezett	2023-ban nem volt változás	118	20	46	15	67	64
	2023-ban emelkedett	8	9	14	4	17	13
	2023-ban csökkent	0	0	0	0	3	0
	2023-ban megszűnt	0	1	0	0	0	1
2022-ben nem létezett	2023-ban nem lett bevezetve	0	93	64	105	39	45
	2023-ban bevezetésre került	0	3	2	2	0	3

A: állandó jellegű gazdasági tevékenység után fizetendő helyi iparüzési adó; B: lakások után fizetendő építményadó; C: nem lakás céljára szolgáló helyiségek után fizetendő építményadó; D: telekadó; E: magánszemélyek kommunális adója; F: tartózkodási idő után fizetendő idegenforgalmi adó.

Forrás: hakka.allamkincstar.gov.hu alapján saját szerkesztés.

A változások közül legjellegzetesebbnek az adómértékek emelése tekinthető, ezért fontos megvizsgálni, hogy mely településekre volt ez elsősorban jellemző. Az adatok alapján megállapítható, hogy 2022-ről 2023-ra a legaktívabb adózási tevékenység a legnagyobb városokban figyelhető meg (16. táblázat). E települések közel 50%-a valamelyik helyi adótípus esetében emelte az adómértéket, és az egy településre jutó adómérték-emelés átlaga majdnem elérte az egyet (volt olyan település, amely több adótípus esetében is emelte az adómértéket). Ennek hátterében – véleményem szerint – az áll, hogy leginkább a nagyobb lakosságszámú települések helyhatóságai gondolták úgy, hogy városuk már kevésbé szenved a koronavírus-járvány hatásaitól, és ezért bátrabban nyúltak a bevételnövelés ezen eszközeihez.

16. táblázat

A 2022 és 2023 között adómértéket emelő helyi önkormányzatok településeinek lakosságszám szerinti megoszlása, az alföldi vármegyékben

<i>Lakosságszám (fő)</i>	<i>Az adómértéket emelő helyhatóságok aránya (%)</i>	<i>Egy településre jutó adómérték-emelés</i>
– 5.000	21,4	0,50
5.001 – 7.500	33,3	0,53
7.501 – 10.000	21,1	0,32
10.001 – 25.000	21,4	0,46
25.001 –	46,7	0,87

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis és hakka.allamkincstar.gov.hu alapján saját szerkesztés.

Összegzés

A tanulmány legfontosabb megállapításai az alábbiakban foglalhatók össze. Egyrészt, az alföldi városokra mérsékeltebb helyi adóztatás jellemző: ebben a települési körben a kivetett helyi adótípusok átlagos száma, az egyes adótípusok elterjedtsége, és az alkalmazott adómértékek is alacsonyabbak, mint az ország többi városa esetében, és a korlátozások 2022-ben történt feloldása után is visszafogottabb a helyi adóztatási tevékenység. Ennek hátterében valószínűleg az áll, hogy a gazdasági élet szereplőinek és a lakosoknak a kedvezőtlenebb pénzügyi helyzete miatt a helyi önkormányzatok kevésbé kívánják megterhelni az érintett csoportokat. Másrészt, az alföldi városok közötti differenciák mögött az érintett települések eltérő lakosságszáma és különböző betöltött funkciói keresendők: a nagyobb lélekszámú, jelentősebb funkciókkal bíró városok esetében nagyobb helyi adóztatási aktivitás figyelhető meg. Harmadrészt, a történelmi hagyományok okán ugyanez jellemző az alföldi városok speciális típusát megtestesítő egykori mezővárosok esetében.

Irodalom

- Ambrus R., Gróf K. (2021): Importance of Local Taxes in the Budget of Hungarian Local Governments – Focusing on Tourist Tax. *Tér-Gazdaság-Ember*, 3–4., 113–123.
- Beluszky P. (2001): *A Nagyalföld történeti földrajza*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs
- Beluszky P. (2018): *A települések világa Magyarországon*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest
- Bordás P. (2017): A „helyi közpénzek” keletkezésének nemzetközi modelljei. In: Horváth M. T., Bartha I., Varga J. (szerk.): *Honnan hová? A közpénzek védelméről*. Debreceni Egyetem Állam és Jogtudományi Kar, Debrecen, 111–135.
- Bordás P. (2019): *Miből vagy mire? Vízválasztó az önkormányzati finanszírozásban*. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen
- Bujdosó Z., Dávid L., Játékos E. (2007): A helyi idegenforgalmi adóbevételek szerepe az Észak-magyarországi régióban. *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek*, 1., 55–69.
- CEMR (2022): *Local Finances and the Green Transition*. Council of European Municipalities and Regions. Brüsszel
- Herrmann, B. (2022): *Local taxes on economic activity in municipalities in EU Member States*. European Commission, JRC129095, Ispra
- Horváth M. T., Péteri G., Vécsei P. (2014): *A helyi forrásszabályozási rendszer magyarországi példája, 1990–2012. Közgazdasági Szemle*, 2., 121–147.
- Kovács, S. Zs. (2020): Települési önkormányzatokat érintő bevételkiesések a járványhelyzetben. *Tér és Társadalom*, 2., 189–194. <https://doi.org/10.17649/TET.34.2.3263>
- Kovács Z., Beluszky P., Tóth G., Egedy T. (2021): Városok. In: Kocsis K. (főszerk.): *Magyarország Nemzeti Atlasza*. ELKH CSFKI Földrajztudományi Intézet, Budapest, 116–127.
- Kozma G. (2002): The Difficulties of the Self-government Economic Management Systems in the Border Regions of Hajdú-Bihar and Szabolcs-Szatmár-Bereg counties. In: Süli-Zakar I. (szerk.): *Borders and Cross-Border Co-operation in the Central European Transformation Countries*. Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 225–231.
- Kozma G. (2008): Characteristic Features of the Economic Management of Local Authorities in the Western and the Eastern Border Areas of Hungary. In: Süli-Zakar I. (szerk.) *Neighbours and Partners – On the two sides of the border*. Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 19–26.
- Kozma G. (2022): A helyi önkormányzatok helyi adó kivetési gyakorlatának vizsgálata Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 1997-ben és 2020-ban. *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek*, 3., 27–39. <https://doi.org/10.32976/stratfuz.2022.33>
- Kozma G., Czimre K., Teperics K., Péntes J. (2022): A helyi önkormányzatok helyiadó-kivetési gyakorlatának vizsgálata a hazai kedvezményezett településeken, 1997–2020. *Területi Statisztika*, 6., 663–682. <https://doi.org/10.15196/TS620602>
- KSH Tájékoztatói adatbázis, <https://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haDetails.jsp> (Letöltés: 2023. augusztus 11.)
- Kusztosné Nyitrai E. (szerk.) (1999): *A helyi önkormányzatok és pénzügyeik*. Consulting Rt., Budapest
- Ladner, A., Keuffer, N., Baldersheim, H. (2016): Measuring Local Autonomy in 39 Countries (1990–2014). *Regional & Federal Studies*, 3., 321–357. <https://doi.org/10.1080/13597566.2016.1214911>
- M. Barna K., Papp Zs. (2017): Az idegenforgalmi adó volumenének és felhasználásának területi különbségei, 2000–2013. *Területi Statisztika*, 2., 224–243; <https://doi.org/10.15196/TS570206>
- Magyar Államkincstár Helyi adó kereső, <https://hakka.allamkincstar.gov.hu/> (Letöltés: 2023. augusztus 15.)
- OECD Revenue Statistics, <https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=rev> (Letöltés: 2023. október 1.)
- Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer, <https://www.oeny.hu/oeny/teir/#/ujTablo> (Letöltés: 2023. augusztus 28.)

- Pénzes J., Demeter G. (2021): Peripheral areas and their distinctive characteristics: The case of Hungary. *Moravian Geographical Reports*, 3., 217–230. <https://doi.org/10.2478/mgr-2021-0016>
- Péteri G. (2015): Helyi adózás: a szükséges rossz? *Közjavak*, 2., 32–36. <https://doi.org/10.21867/KjK/2015.2.8>.
- Pitti Z., Varga S. (1995): *Az önkormányzatok vagyonsodási folyamata*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest
- Plósz D. J. (2019): Helyi önkormányzatok és konvergencia európai perspektívából. *Közgazdaság*, 3., 83–98. <https://doi.org/10.14267/RETP2019.03.05>
- Steiner E., Gyergyák F. (2020): *A helyi adóztatás jogi lehetőségei és a közösségi együttélés alapvető szabályainak helyi szabályozási lehetőségei és kontrollja*. Nemzeti Községi Egyetem, Budapest
- Swianiewicz P. (2014): An Empirical Typology of Local Government Systems in Eastern Europe. *Local Government Studies*, 2., 292–311. <https://doi.org/10.180/030033930.2013.807807>
- Szerző nélkül (1997): Bevezetett helyi adók. *Adó – A pénzügyi kormányzat lapja*, 8–9., 20–114.
- Trasberg V., Raffer C., Moisis A. (2021) Local Government Tax Structure. In: Geissler R., Hammerschmid G., Raffer C. (szerk.) *Local Public Finance*. Springer, Cham, 333–355. https://10.107/978-3-030-67466-3_19
- Vígvári A. (2002): *Közpénzügyek, önkormányzati pénzügyek*. KJK-Kerszöv, Budapest
- Vígvári A. (2011): *Önkormányzati pénzügyek – Hazai kihívások és nemzetközi példák*. Állami Számvevőszék Kutató Intézete, Budapest.

Jogszabályok

1990. évi LXIII. törvény a Magyar Köztársaság Alkotmányának módosításáról

1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról

1990. évi C. törvény a helyi adókról

535/2020. (XII. 1.) Korm. rendelet a koronavírus-világjárvány nemzetgazdaságot érintő hatásának enyhítése érdekében szükséges helyi adó intézkedésről